

Anonimizált változat

Fordítás

C-454/19 – 1

C-454/19. sz. ügy

Előzetes döntéshozatal iránti kérelem

A benyújtás napja:

2019. június 14.

A kérdést előterjesztő bíróság:

Amtsgericht Heilbronn (Németország)

Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat kelte:

2019. június 11.

Vádlott:

ZW

[omissis]

Amtsgericht Heilbronn

Végzés

A

ZW,

[omissis], családi állapota: házas, állampolgársága: román, lakóhelye: [omissis]
Heilbronn

[omissis]

[omissis] ellen, gyermek közösen elkövetett elvétele miatt

folyamatban lévő büntetőeljárásban

az Amtsgericht Heilbronn (heilbronni helyi bíróság, Németország) [omissis] a
következő határozatot hozta: **[eredeti 2. o.]**

1. A bíróság az eljárást [omissis] az Európai Unió Bíróságának döntéséig felfüggeszti.
2. A bíróság az Európai Unió működéséről szóló szerződés 267. cikke alapján a következő kérdéseket terjeszti az Európai Unió Bírósága elé azok tisztázását kérve:
 - a) Úgy kell-e értelmezni az elsődleges és/vagy másodlagos európai jogot, a jelen ügyben különösen a 2004/38/EK európai parlamenti és tanácsi rendeletet az Unió polgárainak a tagállamok területén történő szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való átfogó joga tekintetében, hogy az kiterjed a nemzeti büntetőjogi szabályokra is?
 - b) A kérdésre adandó igenlő válasz esetén: Kizárja-e az elsődleges és/vagy másodlagos európai jog értelmezése az olyan nemzeti büntetőjogi szabály alkalmazását, amelynek célja, hogy valamely gyermeknek a gondnokától való, külföldön történő jogellenes visszatartását szankcionálja, ha a rendelkezés nem tesz különbséget aszerint, hogy az Európai Unió országairól vagy harmadik országokról van-e szó?

Indokolás:

A. Az alapeljárás tárgya

- 1 Az alapeljárás azt a kérdést érinti, hogy a német Strafgesetzbuch (büntető törvénykönyv) 235. §-a (2) bekezdésének második pontja ellentétes-e a munkavállalók szabad mozgására vonatkozó rendelkezésekkel, különösen a 2004/38/EK irányelvvel és az uniós polgárok abban szabályozott azon jogával, hogy – a családtagjaikat (a 2004/38/EK irányelv 2. cikkének 2. pontja) beleértve – a tagállamok területén szabadon mozogjanak és tartózkodjanak (a 2004/38/EK irányelv 1. cikke), valamint a 2004/38/EK irányelv 24. cikkének (1) bekezdéséből [eredeti 3. o.] eredő egyenlő bánásmód elvével, és ezért annak alkalmazását a nemzeti bíróságnak az uniós jog elsőbbsége alapján mellőznie kell-e?

B. Az alapeljárás tényállása

- 2 1. A vádlott ZW-nek, AW anyjának előélete

A [omissis] [omissis] Romániában született vádlott, ZW [omissis] és a [omissis] [omissis] Romániában született QN a [omissis] Romániában [omissis] házasságon kívül született gyermek, AW szülei. A vádlott ZW a fia, AW születését követő első évet Romániában töltötte. Ezután lehetőséget látott arra, hogy Németországban biztosítsa saját maga és fia gazdasági megélhetését. Ennek előkészítése céljából először egyedül utazott Németországba. Fia, AW ez idő alatt Romániában maradt keresztyanjánál, aki ellátta és gondozta őt. 2009-től a vádlott ZW időszakosan társadalombiztosítási hozzájárulást fizető munkavállalóként dolgozott munkaerő-kölcsönzéssel foglalkozó vállalkozásoknál, amelyek a

vádlottat takarítónőként alkalmazták egy óvodában, egy idősek otthonában és egy kórházban. A vádlottat időszakosan részmunkaidőben foglalkoztatták, de részben munkanélküli is volt, ekkor azonban be volt jelentve a munkaügyi hivatalnál álláskeresőként. Miután a foglalkoztatási helyzete 2009-ben stabilizálódott, a vádlott ZW Németországba hozta a fiát, AW-t.

3 2. AW apjának, QN-nek az előélete

A gyermek apja, QN eredetileg egy német iskolába járt Romániában. Időnként a családtagjainál tartózkodott Karlsruheban. QN tartózkodásai **[eredeti 4. o.]** emellett a németországi pénzkeresés célját is szolgálták. QN jelenleg újra Romániában él – az ottani jövedelmei alapján – jó gazdasági körülmények között.

4 3. A fiúgyermek, AW helyzete

A román jog szerint mindkét (régóta elvált) szülő jogosult az AW feletti szülői felügyelet gyakorlására. Miközben AW Németországban óvodába járt, szabálysértések történtek, amelyek végül azt eredményezték, hogy szociálpedagógiai családtámogatást rendeltek el abból a célból, hogy megerősítsék a vádlott ZW nevelési készségeit, egységes nevelési magatartást alakítsanak ki, és támogassák a családot a formalitásokkal kapcsolatban. Ez az intézkedés azonban végső soron nem volt képes javítani a helyzetet.

5 2012-ben a vádlott ZW elvitte a fiát a Romániában élő apjához, QN-hez, mivel új útlevelet kellett kiállítani, és ehhez hiányoztak iratok. Amikor AW 2012 szeptemberében visszatért, ismét viselkedési problémák jelentkeztek, ezért 2013 márciusában a gyermekvédelmi szolgálat – a vádlott hozzájárulásával – egy Bad Friedrichshallban, az anya heilbronni lakóhelye közelében található gyermekvédelmi intézményben helyezte el AW-t. Az apa a gyermekvédelmi szolgálattal folytatott telefonbeszélgetés során „vonakodva” bár, de hozzájárult ezen elhelyezéshez addig, amíg újra magához nem veszi a fiát.

6 Az Amtsgericht Heilbronn (heilbronni helyi bíróság) 2014. november 14-i határozatával mindkét szülőtől megvonták a fiuk, AW tartózkodási helyének meghatározásához való jogot, a gyermekvédelmi intézkedések és a gyermek számára biztosítandó szociális ellátások kérelmezéséhez való jogot, a támogatás tervezése során történő együttműködéshez való jogot, valamint az egészségügyi ellátást. A szülőktől megvont jogokat kiegészítő gondnokság keretében először a Landratsamt – Kreisjugendamt – **[eredeti 5. o.]** Heilbronnra (Heilbronn körzetének közigazgatási – gyermekvédelmi – szolgálata, Németország) ruházták át. AW-t a Bad Friedrichshall-i gyermekvédelmi intézményben történő elhelyezésének megghiúsulását követően egy westerwaldi intézményben helyezték el, ahol a gyermeket végül ugyanúgy nem tudták kezelni, mint egy másik gondozó intézményben, így AW végül Heilbronn körzetének közigazgatási – gyermekvédelmi – szolgálata egyetértésével újból visszatért anyja háztartásába. A 2017. augusztus 3-i levelével az illetékessé vált Jugendamt der Stadt Heilbronn (Heilbronn város gyermekvédelmi szolgálata, Németország) a gyermek anyja

szülői felügyeleti jogának visszaállítását kérte. Erre azonban tisztázatlan okból még nem került sor.

7 Eközben 2017 decemberének elején QN a vádlott ZW-nél tett látogatása alkalmával – ZW egyetértésével – ismét magával vitte a fiát Romániába, ahol azóta együtt él a fiával. Még nem tisztázott, hogy a vádlott azzal értett-e egyet, hogy QN huzamos időre vagy csak a 2017 karácsonyát követő időszakig vigye magával a fiát Romániába. Heilbronn város gyermekvédelmi szolgálatát és az időközben illetékessé vált, a szülőktől még mindig megvont jogokat gyakorló kiegészítő gondnokot erről nem tájékoztatták. Ez utóbbi – amikor a vádlott ZW a gyermek Romániába viteléről értesítette őt – a gyermek Romániába vitele okán mindkét szülő ellen büntetőfeljelentést tett „gyermek elvétele” miatt.

8 4. A felrótt cselekmény

A következő tényállást róják a vádlott terhére:

„2017. december 9-én a vád alá helyezett személy, valamint a külön élő férje megállapodtak abban, hogy közös 12 éves fiúk, AW, akinek számára az Amtsgericht Heilbronn (heilbronni helyi bíróság) a Kreisjugendamt Montabaurt (montabauri körzeti gyermekvédelmi szolgálat, Németország) rendelte ki kiegészítő gondnoknak többek között a tartózkodási hely meghatározásához való jog tekintetében, ne a vádlottnál Heilbronnban, hanem az apjánál Romániában éljen [eredeti 6. o.]. E megállapodás végrehajtása céljából a szülők – a montabauri körzeti gyermekvédelmi szolgálatnak a tartózkodási hely meghatározásához való joga célzott figyelmen kívül hagyásával – Romániába vitték AW-t, ahol AW azóta is él.”

9 C. Jogi háttér

A fent ismertetett tényállás elvileg kimeríti a gyermek közösen elkövetett elvételének a büntető törvénykönyv 235. §-a (2) bekezdésének 2. pontja és 25. §-ának (2) bekezdése szerinti bűncselekményi tényállását.

10 A büntető törvénykönyv 235. §-ának szövege, amelyben az alkalmazandó szövegrészek ki vannak emelve, a következő:

„235. § Kiskorú elvétele

(1) Öt évig terjedő szabadságvesztéssel vagy pénzbüntetéssel büntetendő, aki

1. tizennyolcadik életévét be nem töltött személyt erőszakkal, súlyos hátránnyal való fenyegetéssel vagy megfélemlítéssel; vagy

2. gyermeket, aki nem hozzátartozója,

a szülőktől, az egyik szülőtől, a gyámtól vagy a gondnoktól elvesz vagy visszatart.

(2) Ugyanígy büntetendő, aki a gyermeket a szülőktől, az egyik szülőtől, a gyámtól vagy a gondnoktól

1. a gyermek külföldre vitele céljából elveszi, vagy

2. külföldön visszatartja, miután a gyermeket oda vitték, vagy a gyermek oda ment.

(3) Az (1) bekezdés 2. pontjában és a (2) bekezdés 1. pontjában meghatározott cselekmény kísérlete is büntetendő.

(4) A büntetés tíz évig terjedő szabadságvesztés, ha az elkövető:

1. a cselekmény elkövetésével a sértettet életveszélynek, súlyos egészségkárosodás veszélyének vagy a testi vagy lelki fejlődés jelentős károsodása veszélyének teszi ki; vagy

2. a cselekményt ellenérték fejében vagy harmadik személy gazdagítása céljából követi el.

(5) A büntetés legalább három év szabadságvesztés, ha az elkövető a cselekmény elkövetésével a sértett halálát okozza. **[eredeti 7. o.]**

(6) A (4) bekezdésben meghatározott cselekmények kevésbé súlyos eseteiben a büntetés hat hónaptól öt évig terjedő, az (5) bekezdésben meghatározott cselekmények kevésbé súlyos eseteiben pedig egy évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés.

(7) A kiskorú elvételének (1)–(3) bekezdésben meghatározott eseteiben a büntetőeljárás csak magánindítványra indítható, kivéve ha a bűnüldöző hatóság a bűnüldözéshez fűződő különleges közérdek folytán szükségesnek tartja az eljárás hivatalból való megindítását.”

11 A közös elkövetést, amelyet a cselekmények kölcsönös betudhatósága jellemez, a büntető törvénykönyv 25. §-ának (2) bekezdése szabályozza.

12 A büntető törvénykönyv 25. §-ának szövege, amelyben az alkalmazandó szövegrészek ki vannak emelve, a következő:

„25. § Tetteség

(1) Tettesként büntetendő az a személy, aki a bűncselekményt saját maga vagy más személy által követi el.

(2) Amennyiben a bűncselekményt többen közösen követik el, valamennyi személy tettesként (társtettesként) büntetendő.”

13 D. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések relevanciája

Az StGB 235. §-ának alkalmazhatatlansága csak abból adódhat, hogy a büntető törvénykönyv 235. §-a nem egyeztethető össze az elsődleges és/vagy másodlagos európai joggal, és ezért az utóbbi alkalmazási elsőbbséget élvez. Az Amtsgericht Heilbronn (heilbroni helyi bíróság) szükségesnek tartja, hogy a [z EUMSZ] 267. cikk első bekezdésének a) és b) pontja szerinti előzetes döntéshozatali eljárás keretében előzetes döntéshozatal iránti kérelmet terjesszen az Európai Unió Bírósága elé, mivel a nemzeti (büntetőjogi) rendelkezés alkalmazhatóságáról az európai jog értelmezése dönt.

14 D. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések magyarázata

A bíróság véleménye szerint az alkalmazandó büntetőjogi rendelkezés nem egyeztethető össze különösen a 2004/38/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvvel **[eredeti 8. o.]**, és ezért az európai jog elsőbbsége miatt nem alkalmazható. A 2004/38/EK irányelv az uniós polgároknak és családtagjaiknak a tagállamok területén történő szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogát szabályozza. Az indokolás szerint a személyek szabad mozgása testesíti meg annak a belső piacnak az egyik alapvető szabadságát, amely olyan belső határok nélküli térség, amelyben a szabad mozgás a Szerződés rendelkezéseinek megfelelően biztosított.

15 A következő két szempont minden bizonnyal kizárja a nemzeti büntetőjogi rendelkezésnek a 2004/38/EK irányelvvel való összeegyeztethetőségét:

16 1. A 2004/38/EK irányelv 4. cikke szerint valamennyi uniós polgár érvényes személyazonosító igazolvánnyal vagy útlevéllel, és azok a családtagjaik, akik nem valamelyik tagállam állampolgárai és érvényes útlevéllel rendelkeznek, jogosultak egy tagállam területét elhagyni egy másik tagállamba való utazás céljából.

17 A gyermek, AW román állampolgárként és ezenfelül ZW és QN – két román állampolgár – fiaként a 2. cikkel összefüggésben értelmezett 3. cikk szerint a 2004/38/EK irányelv által biztosított védelem hatálya alá tartozik.

18 A 4. cikk szerint ezért AW-t megilleti az a jog, hogy egy tagállam, nevezetesen a Németországi Szövetségi Köztársaság területét elhagyja, és apjánál – annak származási országában, Romániában – létesítsen lakóhelyet. A megjelölt irányelv elfogadásának alapjául szolgáló (11) preambulumbekzdés szerint egy másik tagállamban való tartózkodás alapvető és személyes jogát közvetlenül a Szerződés ruházza az uniós polgárokra, és az nem függ adminisztratív eljárások teljesítésétől. **[eredeti 9. o.]**

19 A 235. § jelen ügyben releváns változatának (1) bekezdése, (2) bekezdésének 2. pontja szerinti nemzeti rendelkezés alkalmazása azt eredményezné, hogy a vádlott ZW és/vagy a gyermek apja, QN (a jelen helyzetben) mindaddig büntetlenül visszatarthatná a fiát a kiegészítő gondnoktól, amíg el nem hagyja a Németországi Szövetségi Köztársaság területét. Amint azonban a szülők az Európai Unió valamely más tagállamába vinnék a fiukat, és ott tartanák vissza őt a kiegészítő gondnoktól, a bűncselekmény tényállása megvalósulna – mégpedig annak

ellenére, hogy a 2004/38/EK irányelv 4. cikke szerint ők maguk és a fiuk is jogosult az Európai Unió valamely tagállamát elhagyni.

- 20 A 235. § szerinti büntetőjogi rendelkezés azonban még tovább menne. A (2) bekezdés 1. pontja szerint ZW már akkor bűncselekményt követne el, ha a fiával, AW-vel – a részben hosszabb időn keresztül elérhetetlen kiséítő gondnok kifejezett egyetértése nélkül – csupán látogatás vagy szabadság eltöltése céljából utazna más uniós országba. A gyermekkel Németországon belül történő utazásokra ezzel szemben nem terjedne ki a büntetőjogi rendelkezés.
- 21 Az StGB 235. §-ában szabályozott büntethetőség alapját az a megfontolás képezi, hogy a gyermek egy másik kultúrkörből nem vagy csak nagy nehézségek árán vihető vissza [omissis]. Ezek az indokok a bíróság álláspontja szerint éppen az Európai Unión belül nem helytállóak, mivel a „Brüsszel IIa” rendelet szerint a gyermekek itt nagyobb nehézség nélkül visszavihetők, mégpedig nem idegen kultúrkörből. A rendelet általánosan szabályozza azon kötelezettséget, hogy a valamely uniós tagállamban a felügyeleti jogra és a kapcsolattartási jogra vonatkozóan hozott határozatokat elismerjék és végrehajtsák (21., 28. cikk). **[eredeti 10. o.]**
- 22 A 235. § szerinti büntetőjogi rendelkezés hátrányosan érinti az uniós polgárok szabad mozgását oly módon, hogy a gyermek feletti szülői jogok megszüntetésén keresztül közvetve *de facto* a szülők is elveszítik a szabad mozgáshoz való jogukat, amennyiben nem akarják elveszíteni gyermekük közelségét, amelyet az EJEE (kihirdette: az 1993. évi XXXI. tv.) 8. cikke (magán- és családi élet tiszteletben tartásához való jog) biztosít számukra. A gyermeknek az Unió területéről történő visszavitele esetében esetlegesen keletkező adminisztratív többletterhek (a végrehajtási eljárásnak az Európai Unió valamely más tagállamában történő lefolytatása) a bíróság álláspontja szerint nem esnek olyan súllyal latba, hogy alkalmasak lennének a szabad mozgáshoz való jog sérelmének igazolására. Adott körülmények között ugyanis sokkal egyszerűbb lehet a hivatalosan bejelentett gyermeket – AW-nek az apjánál fennálló tartózkodási helye a jelen ügyben még ismert is – egy másik uniós országból visszahozni, mint a Németországi Szövetségi Köztársaság területén az egyik szülővel eltűnt gyermeket pusztán csak megtalálni. Az (esetleges) adminisztratív többletterhek semmiképpen nem igazolják a gyermeknek egyfelől a Németországi Szövetségi Köztársaság területén történő visszatartásával, másfelől pedig az Európai Unió területén történő visszatartásával szemben alkalmazott azon eltérő bánásmódot, hogy [omissis] csak a második magatartás üldözhető bűncselekményként.
- 23 Miközben egy német gyermek német szülei a rájuk jellemző (szociális és földrajzi) térben büntetlenül mozoghatnak, és szabadon megválaszthatják a lakóhelyüket, egy Romániában született gyermek román szülei bűncselekményt követnének el, ha a gyermekkel Romániába költöznek, és a származási országukban választanak lakóhelyet. Tekintettel arra, hogy a gyermekek visszavitele az Európai Unió területén bármikor lehetséges, nem állapítható meg e különbségtétel indoka. A jelen esetben ráadásul eddig nyilvánvalóan nem

tekintették szükségesnek **[eredeti 11. o.]** a gyors visszavitelt, és a kisegítő gondnok és AW közötti – egyébként is csak telefonos – kapcsolattartás Romániában mint uniós országban is minden további nélkül lehetséges.

- 24 Az uniós polgárok szabad mozgásába az StGB 235. §-a szerinti rendelkezéssel történő beavatkozás ezért minden bizonnyal nem igazolható.
- 25 2. A 2004/38/EK irányelvnek az egyenlő bánásmódot szabályozó 24. cikkének (1) bekezdése szerint az ezen irányelv alapján a fogadó tagállam területén tartózkodó valamennyi uniós polgárt a Szerződés alkalmazási körébe tartozó területeken egyenlő bánásmód illet meg a fogadó tagállam állampolgáraival. E jog kedvezménye kiterjed azokra a családtagokra is, akik nem valamelyik tagállam állampolgárai, és tartózkodási joggal vagy huzamos tartózkodási joggal rendelkeznek.
- 26 Az egyenlő bánásmód ezen elve az átalány jellegű szabály alapján bizonyára szintén sérül, ahogy a következő példa nyomatékosan jelzi: Ha a vádlott ZW helyzetében valamely német állampolgár közreműködött volna abban, hogy a közös gyermek visszaköltözzön az (ekkor természeténél fogva német) származási régiójába a még vagy újra ott élő apjához, akkor még abban az esetben sem követett volna el bűncselekményt, ha ez az új lakóhely az addigi lakóhelyétől ezer kilométer távolságra egy másik szövetségi tartományban lenne. Ezzel szemben valamely uniós polgár tekintetében – éppen ellenkezőleg – a 235. § szerinti bűncselekménynek minősül, ha az a gyermekét azonos körülmények között a jellemzően az Európai Unió más tagállamában található szülőföldjére viszi. Az uniós polgárokat érintő hátrányos megkülönböztetést különösen az jelzi, hogy az uniós polgár (a jelen körülmények között) már akkor bűncselekményt követhet el, ha a gyermekét huzamos időre például **[eredeti 12. o.]** – a már nem látható német–francia határon keresztül – a Kehltől csak néhány kilométer távolságra található szülőföldjére, Strasbourgba viszi, miközben a német apa nem követ el bűncselekményt, ha a gyermekét huzamos időre a százszor messzebb fekvő (német) szülőföldjére viszi.
- 27 A különbségtételt nem alkalmazó büntetőjogi rendelkezés az uniós polgárt végeredményben nem a tagállam állampolgárával, hanem valójában egy tetszés szerinti olyan harmadik ország állampolgárával hozza azonos helyzetbe, amely a világ másik végén található, és amellyel semmiféle kapcsolat nem áll fenn a nemzetközi jogsegélyügyek tekintetében.
- 28 A bíróság ezért tájékoztatást kér az Európai Unió Bíróságtól arról, hogy a német büntető törvénykönyv 235. §-a szerinti, az Európai Unió területe és harmadik országok között különbségtételt nem alkalmazó rendelkezés ellentétes-e az elsődleges és/vagy másodlagos európai joggal.
- 29 A bíróság tájékoztatást kér továbbá arról, hogy ezen ellentét a nemzeti büntetőjogi rendelkezés alkalmazhatatlanságát eredményezi-e.

E két kérdéstől függ a jelen büntetőeljárás kimenetele, mivel különösen a 235. § (1) bekezdése szerinti büntethetőség bizonyára nem áll fenn, így ZW-t a 235. § (2) bekezdésének alkalmazhatatlansága esetén fel kellene menteni.

[omissis]

MUNKADOKUMENTUM